

НАУКОВЕ ЖИТТЯ. РЕЦЕНЗІЇ

“Протидія комп’ютерній злочинності в Україні (системно-структурний аналіз)”¹

Сьогодні для фахівців, відповідальних за безпеку інформації, як ніколи важливо, визначати, розробляти та управляти політикою безпеки, тим самим, запобігаючи новітнім загрозам, що викликані бурхливим розвитком інформаційних технологій. Потрібно також навчитися уникати цих загроз у майбутньому. Для кожної держави життєво важливим інтересом є формування державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки; розробка першочергових заходів щодо вдосконалення правового, методичного, науково-технічного та організаційного забезпечення безпеки особи та суспільства в сфері комп’ютеризованої обробки інформації.

Розвиток інформаційно-телекомунікаційних мереж вплинув на детермінацію і трансформацію злочинності, особливо її організованої форми. Інформаційно-телекомунікаційні засоби дозволили окремим злочинцям та організованим злочинним групам усунути територіальні бар’єри та об’єднати зусилля для спільного досягнення обраної злочинної мети. З цими процесами пов’язана поява особливих соціальних формацій – злочинних мережевих або віртуальних співтовариств, які створюються на території обраної ними держави або кількох держав.

Такий феномен, як комп’ютерна злочинність, у більшості розвинених країн світу зводиться в ранг загрози не тільки інформаційній безпеці, але й національній безпеці в цілому. Разом з тим, сьогодні в Україні не існує ефективної системи протидії комп’ютерній злочинності, спрямованої на забезпечення безпеки життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави від злочинних посягань у сфері комп’ютеризованої обробки інформації.

Отже, враховуючи рівень науково-теоретичної розробленості всіх аспектів цієї проблеми та потребу законодавчої і правозастосовчої практики та те що комп’ютерна злочинність становить безпосередню загрозу на сучасному етапі побудови інформаційного суспільства в Україні, В. М. Бутузов підготував комплексне монографічне дослідження багатогранних актуальних проблем протидії комп’ютерній зло-

¹ Рецензія на монографію: “Протидія комп’ютерній злочинності в Україні (системно-структурний аналіз)”, підготовлену кандидатом юридичних наук, старшим науковим співробітником Бутузовим В. М.

чинності в Україні, вирішення яких має суттєве значення для вдосконалення діяльності суб'єктів протидії комп'ютерній злочинності.

В монографії запропоновано нове вирішення теоретичних і практичних проблем, що виявляються в розробленні та науковому обґрунтуванні концептуальних правових і організаційних основ побудови й функціонування системи протидії комп'ютерній злочинності в Україні. Розроблено науково-прикладні підходи щодо здійснення заходів протидії комп'ютерній злочинності, здійснено теоретичне узагальнення різних підходів до проблеми протидії комп'ютерній злочинності.

В монографічному дослідженні автор провів глибокий і змістовний аналіз наукових джерел із загальної теорії права, інформатики, кібернетики та інших інформаційних наук, кримінального, кримінально-процесуального права, криміналістики, теорії оперативно-розшукової діяльності, а також інформаційно-аналітичних матеріалів вітчизняних і зарубіжних наукових і дослідних установ, матеріалів практики й на цьому ґрунті виклав власний понятійно-категоріальний апарат “сфери протидії комп'ютерній злочинності”, а саме: надав власне бачення системи понять у сфері протидії комп'ютерній злочинності, детермінував поняття комп'ютерної злочинності та провів її співвідношення з іншими видами злочинності, визначив існуючі кримінальні загрози у сфері комп'ютеризованої обробки інформації. Крім того, у роботі було обґрунтовано та детально розкрито систему правового забезпечення протидії комп'ютерній злочинності в Україні та систему суб'єктів і заходів такої протидії.

Вдалою є обрана автором структура монографії, яка дозволила йому дослідити генезис комп'ютерної злочинності та проблеми протидії, а також використати багатий емпіричний матеріал (узагальнення оперативної практики та аналітичних матеріалів правоохоронних органів України і зарубіжних країн) з цієї проблеми для обґрунтування своїх теоретичних висновків і пропозицій по вдосконаленню правового регулювання на законодавчому рівні протидії комп'ютерній злочинності в Україні.

Монографія складається з п'яти розділів, які логічно поєднані між собою і являють цілісну працю, що має наукову і практичну цінність.

Перший розділ присвячено розгляду теоретичних основ протидії злочинності в Україні, а саме: подано системно-структурний аналіз як метод дослідження протидії комп'ютерній злочинності та систему понять у сфері протидії комп'ютерній злочинності.

У другому розділі аналізується поняття комп'ютерної злочинності та її співвідношення з іншими видами злочинності: кримінальні загрози у сфері комп'ютеризованої обробки інформації, поняття комп'ютерної злочинності та її співвідношення зі злочинністю у сфері високих

інформаційних технологій, кіберзлочинністю, організованою злочинністю та комп'ютерним тероризмом (кібертероризмом).

Третій розділ розкриває поняття та сутність протидії комп'ютерній злочинності, структурні елементи системи протидії комп'ютерній злочинності та визначає сучасні підходи до побудови системи протидії комп'ютерній злочинності у розрізі міжнародного досвіду.

Четвертий розділ монографії присвячено розкриттю системи правового забезпечення протидії комп'ютерній злочинності в Україні, проблемним питанням і шляхам їх вирішення.

У п'ятому розділі розглянуто систему суб'єктів та заходів протидії комп'ютерній злочинності в Україні.

Обґрунтованим є висновок, що стан протидії комп'ютерній злочинності в Україні свідчить про невідповідність існуючої структури, рівня взаємозв'язків елементів поставленій меті – ефективній протидії комп'ютерній злочинності. Невизначеність компетенції правоохоронних органів та їх оперативних підрозділів, уповноважених на здійснення боротьби з комп'ютерною злочинністю, негативно впливає на стан системи суб'єктів протидії комп'ютерній злочинності, рівень її структурованості та взаємозв'язки. З метою виявлення та усунення або нейтралізації негативних соціальних процесів і явищ, що породжують комп'ютерну злочинність, автором запропоновано створити організаційні структури в межах певного державного органу з функцією координації боротьби з комп'ютерною злочинністю.

Заслужовує на підтримку виклад автором монографії складного в інформаційному та аналітичному аспекті матеріалу щодо міжнародного досвіду правового регулювання функціонування спеціалізованих підрозділів з протидії комп'ютерній злочинності, який дав змогу сформулювати теоретичне положення про недосконалість правового регулювання на законодавчому рівні цих відносин в Україні.

Монографія В. М. Бутузова характеризується творчою новизною запропонованих автором наукових положень. На підставі проведеного дослідження в монографії обґрунтовуються теоретичні положення, які дозволяють виділити системи протидії комп'ютерній злочинності на міжнародному, міждержавному, державному рівнях; на рівні правоохоронних органів окремої країни та їх спеціалізованих оперативних підрозділів; на рівні окремого державного органу. При цьому стан системи протидії комп'ютерній злочинності охарактеризовано її організаційною структурою, метою створення цієї системи, місцем та роллю кожного з її елементів підсистем, їх функціями, повноваженнями, відповідальністю, а також підставами, умовами й напрямками взаємодії.

Фундаментальним є підхід автора до розробки наукових проблем відсутності системного підходу до питань правового забезпечення протидії

комп'ютерній злочинності у сучасному законодавстві України. На думку автора, необхідним є створення та нормативне закріплення в чинному законодавстві системи протидії комп'ютерній злочинності.

Роботу В. М. Бутузова, з урахуванням її актуальності та спрямованості, можна з повним правом розглядати як ефективний засіб впливу на правосвідомість наукових, практичних працівників, курсантів і слухачів спеціалізованих юридичних навчальних закладів, їх методологічну та методичну орієнтацію.

В цілому ж рецензована праця, як фундаментальне наукове дослідження, що є результатом плідного творчого пошуку автора, заслуговує на високу оцінку. Вона являє собою значний науковий та практичний інтерес для фахівців у сфері комп'ютерних технологій та інформаційної безпеки, оперативно-розшукової діяльності, кримінального процесу, криміналістики, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами цих сфер науки і практики.

Юрченко О. М. – заступник начальника Департаменту КЗЕД СБ України, доктор юридичних наук.

Рецензія надійшла до редакції журналу 9 грудня 2010 року.